POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

Štev. 51. V Ljubljani, 15. decembra 1921. Leto LXI.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6
Rokopisov ne vračamo
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140·— K letno.
Posamezna številka po K 2·—.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . 2 K — vin.
„ „ „ dvakrat . . 1 „ 50 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 60 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva štev. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I
Poštni čekovni urad št. 11.197.
Reklamacije so proste poštnine.

Zajedavci.*

Ta beseda je padla pri zborovanju sežanskega učiteljskega društva na račun onih učiteljev, ki jih ne vidimo pri društvenih zborovanjih, ki ne plačujejo organizačnega davka in ki ne čutijo potrebe po disciplini, čeprav smo dan za dnem v težji borbi. Kdor jo je izgovoril, je **imel vso pravico vreči jo v obraz nečlanom in nečlanom sežanskega učiteljskega društva, temveč indolentnemu učiteljstvu vsega našega ozemlja.** Zato jo ponavljamo na tem mestu.

Blizu polovica učiteljstva zahaja po naših društvih k zborovanjem, se zanima za sledn̆je dogodke, se posvetuje, sklepa in sklepe uveljavlja, **druga polovica drži roke križem, gleda s posmehom iz dalje, ne plačuje malenkostnega organizačnega prispevka, a ves čas pohlepno preži, da bi pač takoj planila na priboliške, če jih delavni člani izbojujejo s trudom in težavo. Agilni tovariši imajo poti in stroške, oni drugi udobno sede in počivajo, agilni stopajo v borbo in se izpostavljajo, oni čakajo, kaj jim bodo priborili, pogumni tvegajo in padajo, oni se sramotno skrivajo in umikajo. Ali ne zaslužijo naziva: zajedavci? Prečasten je zanje!**

Le eno bi jih morda upravičevalo nekoliko: **nevednost.** Toda to bi jim bila še desetkrat hujša žalitev. In vendar je tako! Zavedati bi se morali, da je boj za kruh večen!

Boriti se moramo zanj in nele za njegov skromni odmerek, boriti se smo prisiljeni tudi za golo možnost, da si sploh kruh služimo. Z drugo besedo: ko bi učiteljstvo ni najmanj ne mislilo na potrebe šole, je naš pravni položaj zadnja leta naravnost nevzdržljiv. Vsak čuti, en sam korak je s kapitola na tarpejsko pečino. **Samo zajedavci ne čutijo!**

V takih časih, ko smo vsi, kar nas je, da naj služi kdo tri mesece ali deset let, samo takozvani provizorični učitelji, ko nas nastavljajo in prestavljajo z eno potezo peresa, v takih časih, ko je pojedinec le še rosna kaplja na veji, bi nas lanko varoval zgolj železni obroč organizacije. A kaj vidimo v teh težkih časih? Vidimo daleč od organizacije vse one, ki žive v prepričanju, da si bodo s hinavsko ponižnostjo in z očitnim izdajstvom stanovskih in šolskih interesov utrdili svoje stališče in pridobili milost in naklonjenost. Bridko se varajo, zakaj dosegli bodo le to, česar so vredni: zaničevanje tistega, ki jim daje kruh! In v kruhu bo grenak pelin, zavest, da so ga prislužili s prodajanjem svojih tovarišev, z gaženjem svoje časti in z oneščaščenjem poklica.

Res je, ne žive vsi učitelji zgolj od svoje učiteljske plače, toda večina vendar predvsem od nje. **Kdor je pa tako srečen, da jutri lahko odloži svojo učiteljsko službo, tak bi toliko lažje plačal organizaciji prispevek in nastopil za koristi stanu. Žal, da je nasprotno ponavadi! Čim bolj neodvisen je gmotno, tembolj kruhoborsko lepi na onih groših, tem manj mu je mari organizacija, ki brani stan.** Zato pa je dolžnost vseh nas, ki nam je učiteljska služba glavni kruh, da povemo takemu človeku, kako je njegova uloga žalostna, kako škoduje nam, ki se moramo trdo boriti za obstanek. **Tak človek — tovariš mu ni mogoče reči — se je sam izločil iz naših vrst in nas prepustil povodnji, naj nas zalije ali odplavi. S takim človekom nimamo ničesar več skupnega.**

Tisti pa, ki žive zgolj od svoje službe, a ne store svoje dolžnosti, kadar jih kličejo interesi stanu in šole, ne grešejo le nad tovariši, ampak tudi sami nad seboj. **S tem, da sabotirajo organizacijo, lomijo edino orožje, ki ga imamo v svojo obrambo. Kakor hitro pa se jim zgodi krivica, pa jih ni čisto nič sram, iskati v organizaciji pomoči: instinktivno čutijo, kje je brambni nasip. Takrat bi radi vse spravili v boj za svoje koristi, a so bili prej prvi pripravljeni pasti v bok onim, ki se borijo na najnevarnejših mestih za pravico stanu. Izkušnje nas to učijo. Take učitelje je treba razgaliti, ker so glavni krivci vseh organizačnih neuspehov in ker najnevarneje rušijo ugled stanu. Če se svojega greha ne zavedajo, jim je treba povedati, da izvira njih zajedavstvo iz nedostajanja značaja, iz nedostajanja moralnih vrlin, ki edine dvignejo učitelja nad plačanca.** Gorje narodu pa, ki mora dajati svojo mladino plačancem v roke!

Toda realnost našega kapitalističnega razdobja je taka, da delo še ne zagotavlja človeku obstanka. Trda realnost nam bije vsak trenutek na uho, da si bomo dosegli kruh in pravico do njega le z bojem. To resnico si mora učitelj kot intelektualec enkrat za vselej vtisniti v zavest. Vsaka druga pot je več ali manj nepoštena in škodljiva. **Zato boj strupeni zeli, ki bohotno poganja v vrstah učiteljstva, boj parazitstvu! Tisti, ki se ne plašijo dela za koristi stanu in šole, ki se borijo in tvegajo brez ozira nase, imajo polno pravico obračunati z zajedavstvom.** In bodo trdi obračunali, ker zdravstveni nagon živi v človeku kot naravna moč.

* Ta članek prinaša »Učiteljski List«, glasilo naših tovarišev na neodrešenem ozemlju. Ogledalo naj bo tudi onim, ki tudi na naši strani ne izpolnjujejo svojih dolžnosti do organizacije in sotovarišev.

Tudi krivica!

Neprimerna odmera zastopnikov v krajne šolske svete.

Ker je naročeno občinam, naj pošljejo nove zastopnike v krajne šolske svete po izidu zadnjih občinskih volitev, se bo torej gotovo še oziralo na sklepe te korporacije. — V šolskem okolišu S. pa je razmerje zastopnikov v kraj. šol. svet zelo krivično razdeljeno. V ta šolski okoliš, ki se krije s faro, so vsolane tri občine skoraj popolnoma, pet občin na periferiji pa vsaka samo z eno malo vasjo. Naročeno pa je vsem osmim občinam, naj izvolijo vsaka enega zastopnika v **krajni šolski svet v S., kakor je bila dozdaj navada.** Gotovo pa je krivica, da ima občina S., ki plača 50krat toliko davka za šolo, kakor občina R., ravno tako enega zastopnika v kraj. šol. svet kakor ta. V lažje razumevanje:

Občina	Otrok	Davek	Zastopnikov dosedaj	Zastopnikov ji pripada
S.	190	5788 K	1	4
G.	69	2237 K	1	2
D.	21	242 K	1	1
H.	29	844 K	1	
Č.	12	262 K	1	1
R.	13	1·9 K	1	
P.	8	252 K	1	
L.	6	138 K	1	

Po pravici bi torej morala imeti občina S. 4 zastopnike, občina G. 2 zastopnika, občini D. in H. (sosedi) 1 zastopnika in ostale štiri občine na periferiji 1 zastopnika. Poleg tega so ravno zastopniki hribovskih občin na periferiji šoli najmanj naklonjeni in se morajo pokoriti njih sklepom občine v sredini, ki imajo največ otrok vsolanih in plačajo največ davkov za šolo. Namestnik zastopnika neke občine na periferiji je celo najhujši upornik zoper šolski obisk in je bil v zadnjih letih najobčutnejše kaznovan.

Ker so mogoče še tudi drugje krajni šolski sveti tako krivično sestavljeni, bi bilo prav, da bi šolske oblasti to krivico poravnale, občinski odborniki pa, ki so bili večkrat kaznovani zaradi šolskih zamud svojih otrok, ne smejo biti člani krajnih šolskih svetov.

Ali napredujemo ali nazadujemo?

Kdor me po sledečih izvajanjih smatra za nazadnjaka naj vrže kamen name.

Sledn̆je čase je opažati razveseljiv pojav, da se posveča osnovnemu šolstvu vsestranska pažnja in se želi osnovno šolstvo nasloniti na resnične potrebe stanov. V principu pozdravljamo to pažnjo. V praksi pa ne. Zakaj, bodi predmet raziskanja.

Skoroda vsak mesec nas sledn̆je čase obdari šolska oblast z novim učnim predmetom, ki se naj uvede v ljudsko šolo. Kmalu bomo imeli v ljudski šoli toliko novih učnih predmetov, da bo treba misliti na sistem strokovnih učiteljev. Kaj pa enotnost vzgoje? Dam to vprašanje na razmišljanje. Nadalje, kaj bo facit? Gojenec bo znal morda v vsakem predmetu nekaj, v resnici pa v celotnem ničesar! Ali hočemo iz ljudske šole napravljati strokovne učilnice? Ali moremo gojiti vse diverzne predmete z isto ljubeznijo? Vsaka resna didaktika mora upoštevati pri podajanju učne snovi iz raznih predmetov dva esencijelna momenta: možnost izvršitve in gojenčev intelekt.

Govorimo o prvem. Dokler ne bo prevzela država temeljsko vzdrževanje osnovnega šolstva in se ne bodo odpravili reakcijonarni, vsak resničen napredek na polju šolstva zavirajoči krajni šolski sveti, je vsako velikopotezno moderniziranje in uvajanje brezštevilnih novih učnih predmetov, vsaj za večino šol na deželi, žalibog —iluzorno! Odločno smo proti polovičarstvu!

Ne pozabljajmo na idealni moment v osnovnem šolstvu. V sodobnem času materijalizma, ki ubija sleherno duševnost in odpira na stežaj duri ostudnemu egoizmu, je treba visoko dvigniti prapor vsega lepega in vreči ogenj navdušenja za lepoto, krasoto in ljubezen v mlada srca! To posebno podčrtam.

Kmetijsko prirodoznanski pouk, rokotvorni pouk itd., naj izpolnijo sicer neko vrzel, a naj se upošteva, da ti predmeti spadajo bolj v morda — obligatne nadaljevalne tečaje po končani šolski obveznosti!

Kjer se kaže potreba za tak pouk, naj se potom zakona uredi. Posplošiti pouk teh predmetov ne smatram za resničen napredek.

Še beseda o srbohrvaščini. Kakor je pozdravljati splošno uvedbo srbohrvatskega jezika že na osnovnih šolah iz edinega razloga plemenskega zbližanja, je vendar delati izjeme. Mislim na obmejne šole. V krajih, kjer se vsled nekdanjega močnega pritiska tujcev mladina šele pričenja priučevati materinemu jeziku, je učiteljeva najimenitnejša dolžnost, da zastavi vse sile pravilnemu priučenju materinščine v besedi in pisavi. Srbohrvaščina, ki se gradi na slabo slovenščino, daje — sit venia verbo — brozgo. Gojenec ne bo obvladal nikoli slovenščine, ne srbohrvaščine, temveč bo govoril mešanico v javni zasmeh.

Ne rečem, da se srbohrvaščina ne bi uvedla tudi v obmejne šole kot obvezen

Vtisi iz I. jubilejnega koncerta „Glasbene Matice“.

(7. decembra 1921 v »Unionu«).

Snideta se prijatelja umetnika, kar tako slučajno in začneta muzicirati: stare pesmi, nove pesmi, vesele, žalostne — vse vprek. Zdi se, da muzicirata sebi, da obujata stare spomine in da si pripovedujeta nove zgodbe. Nočeta imponirati, kaj še, peti in igrati hočeta — ker morata.

*

Pesmi so kakor čaše. Nekatere so preproste, druge posute z dragocenimi dragulji, ene so plitve, druge globoke. — In vendar sta vse napolnila s čustvom svojih bogatih duš in tudi iz najneznatnejše je kipelo pristno, staro, poživljajoče vino.

*

Krasen je njegov glas, mehek kot svila in gladek kot baržun. Ni bron, struna je, napeta na dragocenem glasbilu. Ne sili iz grla, sam prihaja, narašča in se izgubi kakor tih dihljaj...

*

— Višina? —

Prijatelj, povej mi tenorista, ki poje veliki C.

— Ni treba. —

Treba je brate, ker naši skladatelji pišejo za dvoje grl. Misliš li, da so pevci orgle, na katerih lahko eksperimentiraš z vsemi registri?

— Kaj pa odprti a —

A ni o.

— O ni a. —

Ampak Betetto je Betetto!

*

Klavir je mrzel inštrument. Bele in črne tipke so geometrično natančno oddaljene ena od druge. On je nestalen, ker ton ti gine pod prsti kakor pomladanski sneg. Klavir je pa tudi zahrbten: roga se diletantu in sluša le mojstra.

Ne brblji prijatelj! Ravnik da se zna prilagoditi? Prilagoditi se znači, zatajiti se, zanikati sebe, menjati barvo kakor kameleon. — Ravnik se ne zna prilagoditi, ampak zna igrati!

*

Koliko bogastva tiči v pesmih globokega Lajovica, ponižnega Sattnerja pridnega Michla, ljubeznivega Pavčiča, resnega Kogoja, našega Adamiča, dvigajočega se Škrjanca in starih gardistov Vilharja in Gerbiča. Mnogo jih še manjka v tej vrsti, mislim pa, da ako je mogoče transponirati Kogoja, da je mogoče transponirati tudi Ravnika, Kreka i. dr.

*

Nekje zazvenijo srebrni kraguljčki, akord se preliva v akord, nad vsem pa zaplava glas, mehek kot svila in gladek kot baržun...

Bil je akademičen večer!

Ado Gg.